

Az első és az utolsó.

*

Wiesbadenben meghalt egy öreg ur, kitűnő német mérnök, nagy koncepcióju, zseniális ember, aki arról volt nevezetes, hogy ő építette a világ legelső földalatti vasutját. Schwieger Henrik, a kitűnő német mérnök ezt a hírességét Budapesten szerezte; ő fogott hozzá a budapesti földalatti villamos vasutnak, amelyet még abban az időben büszke címmel koronás királyunkról neveztek el, a megépítéséhez, ő vezette a munkát és ő is végezte be. Nagy dicsőség volt ez a földalatti villamos vasut a mérnöknek és nagy dicsőség Budapestnek, amely a technika e vívmányával az egész világot megelőzte. A földalatti villamost, amelyet akkor megnyitottak, sok külföldi mérnök tanulmányozta, magát a tervezőt kivitték Berlinbe, Párisba és építették vele a budapesti vasut mintájára földalatti villamosokat. Budapest után így csinált karriert a kitűnő Schwieger Henrik és így kezdette meg Budapesten hódító utját a földalatti villamos.

Azóta vagy másfél évtized telt el, Európa és Amerika metropolisaiban a föld gyomrát át meg átszelik a földalatti vasutak, mint valami óriási háló, úgy terülnek el vonalaik a föld alatt. A földalatti villamos a technikai csoda magaslatáról leszállott a célszerű és megszokott közlekedési eszköz egyszerű és hétköznapi fogalmára, ami semmivel sem érdekesebb és különösebb, mint az omnibusz vagy az autotaxi. A kitűnő Schwieger Henrik is megöregedett és a fényes karriér befutása után megtért őseihez, a közlekedésnek új fejlődése virágzott ki mindenfelé, a földalatti vasutak hálózata, forgalma, jelentősége óriásira nőtt — csak éppen a budapestit találta Schwieger Henrik halála ugyanabban az állapotban, mint amilyen a megnyitása szép és büszke napjaiban volt. A világcsodából rossz, rövid és majdnem használhatatlan forgalmi eszköz lett, amely a nagyváros közlekedésének olyan csekély hányadát bonyolítja le, amiről beszélni sem érdemes. Tizenöt esztendő óta a budapesti földalatti villamoson nem változott semmi, legfőlebb azt a korszakalkotó változtatást — tervezik rajta, hogy a lejárt majolika-házikóit átépítik. Utazni egyébként csak akkor lehet a vasuton, ha éppen a Gizella-téren van dolgom és a ligetbe akarok menni; olyan ez az egész vasut, mintha csak példának csinálták volna meg: ime, ez volna az ideális városi közlekedési eszköz. A példa igazságát megtanultuk, ellenben a földalatti villamos vasuti hálózathoz nem lett semmi és a vasut, amelyre olyan büszkék voltunk valamikor, most valóságos paródiája a földalatti villamosnak. Budapest azonban még most is büszke a földalattijára, amely az első volt Európában és nem akarja észrevenni, hogy most már éppen a legutolsó.

Elkeserítően szomorú, vagy nevetségesen vidám a pesti földalatti históriája. Ezen tanult Európa és ezt boldogan és büszkén vették itt tudomásul, ellenben senkinek sem jutott eszébe, hogy már tíz éve megváltozott a tanító és a tanítvány szerepe és hogy most már Budapestnek kellene tanulni Berlinton, Páristól, Londontól vagy Newyorktól. Senkinek se jutott eszébe, hogy a földalatti villamost fejlesszék, az ellenben igenis eszébe jutott többeknek, hogy ne fejlesszék. Ami igazán helyes dolog is, mert így legalább rákényszerítik ezt a fegyelmezetlen budapesti közönséget arra, hogy a kitűnő városi villamos szolgálatait méltányolja, avagy a még sokkal elragadóbb és csodálatosabb közúti kocsikon élvezze városunk közlekedésének szépségeit. Viszont az is igaz, hogy a közlekedési politika harmóniája, stilusos egysége miatt nem szabad megbolygatni a földalatti vasutat. Végre is, van annyi minden rossz, célszerűtlen, oktalan és utolsó, hogy egy európai nivóju földalatti vasut csak rossz hatással lehetne. A közönség vérszemet kapna és rájönne arra, hogy a haladásban való bölcs mérséklet és az előkelő konzervativizmus tulajdonképpen kinek a zsebére és kinek a bőrére megy.

Szegény Schwieger Henrik bizonyára nem gondolta, mikor megépítette a pesti földalattit, mennyire maradandó emléket emelt magának az első földalatti villamosban. Csakugyan, ez a rövid kis sinpár a Vigadótól a cirkuszig, ma-

10 Budapest, csütörtök

radandó és örök, amely az idők végéig élni fog a Közuti és a Városi nagyobb dicsőségére. A bibliai korszakot már most is elérte, azt a szép és boldog időt, amelyről azt jósolta a könyvek könyve, hogy akkor az elsőkből lesznek az utolsók és az utolsókból az elsők. Az elsőkből Budapesten mindenesetre utolsók lettek. **dé.**
